

економічних райони беруть найбільш активну участь у зовнішньоекономічній діяльності. Експорт цих районів становить понад половину загальнодержавного експорту, що забезпечує основні валютні надходження в Україну. На другому місці за результативністю економічної діяльності йдуть Причорноморський, Східний та Центральний економічні райони. У них виробляються третина промислової продукції, 40 % сільськогосподарської продукції та 43 % експорту товарів України.

Третє місце займає Карпатський, Подільський і Поліський райони на які припадає 23% виробничої потужності України, 15,5 % промислової і близько 40 % сільськогосподарської продукції. Наведені дані характеризують відчутну диференціацію регіонів України в розвитку та в їх продуктивній господарській діяльності.

Література: 1. Регіональна економіка [Електронний ресурс] / Манів З. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/1122091238825/rps/teritorialna_diferentsiatsiya_regioniv_rivnem_rozvitku_produktyvnyh_sil 2. Франів І.А. Аналіз економічного потенціалу західного регіону України / І.А. Франів // Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. - Луганськ: СНУ ім.В.Даля, 2011. - №13 (167). – С. 343-348

Чуприна А. І.,
аспірант кафедри фінансів і економіки природокористування НУВГП,
м. Рівне, Україна

ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БЮДЖЕТУ РЕГІОНУ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Успішне функціонування економіки будь-якої країни тісно пов'язане з фінансовим потенціалом. Внаслідок перерозподілу фінансових ресурсів, створених у сфері матеріального виробництва, переважна їх частина акумулюється в бюджетній системі: Державному і місцевих бюджетах. Для реального забезпечення принципів самостійності в складанні й використанні бюджетів необхідно, щоб кожна ланка бюджетної системи мала чітко визначену кодексом доходну базу, а взаємовідносини між державним і місцевим бюджетом будувались з урахуванням специфіки і перспектив економічного розвитку регіонів.

Фінансова стійкість регіону визначається наявними ресурсами та відображає спроможність місцевих органів влади виконати покладені на них завдання відповідно до законодавства, тобто фінансову забезпеченість можна трактувати як збалансованість між потребами регіону та його можливостями. В економічній літературі зустрічаються різні підходи до оцінки фінансової стійкості бюджетів. Наприклад, російським академіком Г. Б. Поляком було запропоновано методику, що визначає рівень стійкості місцевого бюджету через обсяг коштів, достатніх для забезпечення мінімальних потреб регіону [1, с. 62]. В. В. Іванов та А. Н. Коробова вважають за доцільне проводити оцінку в розрізі показників, що характеризують доходи і витрати бюджету [2]. С. В. Порфільєв рекомендує здійснювати оцінку фінансової самостійності території за наступними напрямками: податкова самостійність, бюджетна самостійність, самостійність в галузі тарифного регулювання та політики ціноутворення.

Однак більшість науковців визнає найбільш повною методику Г.Б. Поляка, який рекомендує проводити оцінку фінансової стійкості місцевих бюджетів в такому порядку: I етап – оцінюється достатність власних та регулюючих доходів для покриття мінімальних витрат бюджету, II етап – розраховуються коефіцієнти та визначається, чи потрапляють вони в задані інтервали [1, с. 63].

Фінансова стійкість бюджету, відповідно до даної методики, може перебувати у 4 станах: абсолютно стійкий, нормальний, нестійкий і кризовий. При її оцінці автор опирається на деякі поняття, які бюджетним законодавством України не визначені. Так, під мінімальними витратами бюджету (Вм) у бюджетній системі Російської Федерації розуміються кошти, призначені для фінансування конституційно гарантованих заходів щодо мінімального життєзабезпечення населення. В Україні такої статті витрат немає, тому під показником (Вм) розуміємо видатки, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів (Вт) відповідно до статей 88-90 Бюджетного кодексу. До категорії власних доходів (Дв) відносяться доходи, що не враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів (стаття 69), а під регулюючими доходами (мали місце в Законі «Про бюджетну систему України») розуміють закріплені доходи (Дз) згідно статті 64 Бюджетного кодексу. Враховуючи вищезазначені заміни, розрахункова формула для визначення абсолютно стійкого стану бюджету має вигляд [1, с. 63]:

$$Vt < Dв + Dz, \quad (1)$$

де Vt – обсяг видатків, що враховуються при визначенні трансфертів; $Dв$ – обсяг власних доходів бюджету; $Dз$ – обсяг закріплених доходів бюджету.

При нормальній фінансовій стійкості має місце рівність:

$$Vt = Dв + Dz, \quad (2)$$

Для визначення нестійкого стану бюджету вводиться ще один показник ($Dвир$) – додатково залучені фінансові ресурси, тобто обсяги дотацій вирівнювання, що надаються місцевим бюджетам. При цьому формула має такий вигляд:

$$Vt = Dв + Dz + Dвир, \quad (3)$$

При кризовому стані бюджету має місце нерівність:

$$Vt > Dв + Dz + Dвир, \quad (4)$$

На основі вищенаведеної методики оцінимо фінансову стійкість зведеного бюджету Рівненської області, порівнюючи витрати, що враховуються при визначенні трансфертів з сумою власних та закріплених доходів і, при необхідності, враховуючи величину отриманих дотацій у відповідний звітний період (таблиця 1).

Як видно з таблиці 1 для бюджету Рівненської області характерний нестійкий тип фінансової стійкості: власних та закріплених доходів не достатньо для покриття мінімальних видатків (на державне управління, освіту, охорону здоров'я, соціальний захист та соціальне забезпечення тощо). Більше того – на їх покриття витрачається основна частка дотацій вирівнювання з Державного бюджету. Все це ще раз підтверджує надмірну залежність місцевих бюджетів від державного і позначається на соціально-економічному розвитку регіону, оскільки витрачаючи кошти на поточне споживання, органи місцевого самоврядування не підтримують належним чином пріоритетних галузей, не вдосконалюють інфраструктуру регіону, що безпосередньо впливає на економічні процеси та рівень життя населення.

Таблиця 1

Визначення типу фінансової стійкості зведеного бюджету Рівненської області у 2008-2010 рр.

№ п/п	Показники	Умовні позначення	Сума, млн. грн.		
			2008	2009	2010
1.	Власні доходи	$Dв$	326,6	369,9	360,5
2.	Закріплені доходи	$Dз$	589,9	584,3	717,05
3.	Витрати, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів	Vt	2659	2989,8	3780,2
4.	Дотації вирівнювання	$Dвир$	1910,7	2182,5	2869,4
5.	Податкові доходи	$Dп$	940	936,1	1111,3
6.	Доходи бюджету з врахуванням додаткових джерел	$Dв+Dз+Dвир$	2827,2	3136,7	3946,95
7.	Умова віднесення		2659<2827	2990<3137	3780<3947
Тип фінансової стійкості		нестійкий	$Vt < Dв + Dz + Dвир$		

Джерело: складено автором за даними [3]

Література: 1. Поляк Г. Б. О централизации финансовых ресурсов в государстве / Г. Б. Поляк // Финансы. - 2009. - N 10. - С. 62-64 2. Иванов В. В., Коробова А. Н. Муниципальный менеджмент: Справочное пособие / В. В. Иванов, А.Н. Коробова. – М. : Инфра - 2002. – 718 с. 3. Статистичний щорічник Рівненської області за 2010 рік. – Рівне : Головне управління статистики в Рівненській області. – 2011. – 478 с.